



Weg met uitsluiting, censuur, taboes en partijverboden. We hebben het vrije debat nodig

Posted on 25 oktober 2023 by Redactie

Op 26 oktober verschijnt bij Uitgeverij Blauwburgwal het nieuwe boek van Maaïke van Charante. In '[Debat Ongewenst](#)' laat zij zien hoe essentieel een vrije gedachtewisseling is voor de democratische rechtsstaat en ook hoe open discussies steeds vaker onmogelijk worden gemaakt.

Wat is kenmerkend voor onze westerse cultuur? Wie deze vraag stelt, krijgt anno 2023 al snel antwoorden als: kolonialisme, slavernij en onderdrukking. Al deze zaken maken inderdaad deel uit van onze geschiedenis, maar zijn ze kenmerkend? Nee, juist niet. Kolonialisme, slavernij en onderdrukking zijn helaas vrij algemeen: alle culturen die ooit succesvol waren, hebben zich er vroeg of laat schuldig aan gemaakt.

Maar wat is dan wél uniek aan de westerse cultuur? Dat zijn een open, nieuwsgierige geest en een diep besef van de waarde van elk individu. Dit is het

fundament waarop zowel onze technologische ontwikkeling als het respecteren van mensenrechten – en daaruit volgend onze democratische rechtsstaat – gebaseerd zijn. Dit is ook waarom onze beschaving waarde hecht aan een levendige debaatcultuur.

Wil dat zeggen dat deze deugden altijd de boventoon hebben gevoerd? Nee, natuurlijk niet, maar het is goed om te beseffen dat de bloei van onze cultuur op deze waarden is gegrondvest is, en niet op de zwarte bladzijden waarmee veel westerlingen zichzelf tegenwoordig graag om de oren slaan.

Er is altijd hoop als mensen naar beide kanten luisteren

‘Onze samenleving is verre van volmaakt, maar we staan wel op de schouders van reuzen,’ schrijf ik in *Debat ongewenst*. Eén van die reuzen was de Engelse filosoof en econoom John Stuart Mill (1806-1873), die helder verwoordde waarom een wezenlijk debat zo belangrijk is:

‘Niet het gewelddadige conflict tussen delen van de waarheid, maar de stille onderdrukking van de helft ervan is het grote kwaad. Er is altijd hoop als mensen gedwongen worden naar beide kanten te luisteren. Als ze slechts naar één kant luisteren, verstarren fouten tot vooroordelen en houdt de waarheid zelf op het effect van waarheid te hebben, doordat ze wordt overdreven tot onwaarheid.’

Dit citaat raakte mij, omdat het precies weergeeft wat in onze samenleving verkeerd gaat. In de media, politiek en wetenschap is steeds vaker sprake van een dominante mening die niet mag worden tegengesproken. Oproepen tot uitsluiting en censuur zijn aan de orde van de dag en tolerantie voor andersdenkenden lijkt vaak nauwelijks nog mogelijk.

Deze onderdrukking van het vrije debat tast de grondslagen van onze westerse cultuur aan. Stapje voor stapje gaan steeds meer mensen mee in de gedachte dat het beter voor iedereen is om de stem van bepaalde minderheden – en zelfs van de meerderheid! – niet meer van invloed te laten zijn. En als het daaruit ontstane beleid krom blijkt te zijn, worden de protesten daartegen een bedreiging voor de democratie genoemd.

Het gaat dan in wezen niet meer om democratie in de oorspronkelijke betekenis van het woord, maar om een nieuwe interpretatie. Het is dan niet langer een staatsvorm waarin wordt gezocht naar wat iedereen ten goede komt en waarin elke burger grondrechten heeft, maar een staatsvorm waarin een 'verlichte elite' informatiestromen controleert – bepaalt wat acceptabel is – en naar eigen goeddunken regeert.

Het logische eindpunt van deze gedachtegang is dat we deze nieuwe versie van democratie moeten redden... door de eigenlijke democratie af te schaffen. Het is de weg naar feodalisme of zelfs naar een totalitaire samenleving. Degenen die deze weg volgen – en dat zijn er nogal wat – lijken niet te beseffen dat zo het fundament van onze beschaving wordt ondermijnd.

We hebben elkaar nodig om niet te radicaliseren

Want wie niet meer luistert naar tegenspraak, wie wil regeren zonder tegenmacht, verstart in zijn denken en wordt blind voor zijn fouten. Het is zoals Mills zegt: de waarheid zelf zal verworden tot onwaarheid als zij niet getoetst wordt. Besef dat 'de waarheid' vrijwel nooit de *hele* waarheid is, en dat er in kritiek vrijwel altijd minstens een kern van waarheid zit. We hebben elkaar nodig om niet te radicaliseren.

Momenteel klinken van alle kanten waarschuwingen voor gevaren van buitenaf. Sommigen denken dat de islam Europa zal veroveren en ons allemaal zal onderwerpen, anderen zijn bang voor Rusland en staan fanatiek achter Oekraïne, weer anderen vrezen Chinese overheersing. Zonder al deze zaken te bagatelliseren, lijkt het mij evident dat onze grootste dreiging van binnenuit komt.

Want zowel de radicale islam als de Russen of de Chinezen grijpen slechts de kansen die wij hen bieden. De unieke kracht van het westen was altijd dat onze basis anders was. Europa kwam tot grote bloei door verscheidenheid en openheid, door nieuwsgierigheid en debat. Deze vrijheid en creativiteit maken ons niet kwetsbaar, maar weerbaar.

Onze vrijheid is geen luxe artikel

Als het westen niet opstaat voor de eigen waarden, als wij als westerlingen er niet in slagen om weer bezield te worden door de idealen die ons als beschaving

gevormd hebben, zullen we weerloos ten prooi vallen aan vijanden die wél weten waarvoor ze staan. Zelfs als dat fanatisme en onderdrukking zijn.

Vandaar dat mijn boek een vurig pleidooi is voor het serieus nemen van de rechten zoals die vermeld staan in het eerste hoofdstuk van onze eigen Grondwet: vrijheid van meningsuiting en een verbod op censuur (artikel 7), vrijheid van vereniging (artikel 8) en vrijheid van vergadering en betoging (artikel 9).

Deze rechten zijn geen luxeartikel waar vooral individuele burgers profijt van hebben, maar scheppen de voorwaarden voor het vrije debat dat van levensbelang is voor onze westerse samenleving. We hebben geen uitsluiting nodig, geen censuur, geen taboes en geen partijverboden. We hebben het vrije debat nodig.

‘Debat Ongewenst’ van **Maaïke van Charante** wordt uitgegeven door Uitgeverij Blauwburgwal. Het boek omvat 220 bladzijden en kost 22 euro. U kunt het overal kopen/bestellen, zoals ook in de [winkel van Wynia's Week](#). Media kunnen zich melden via info@blauwburgwal.nl.

Maaïke van Charante

schrijft al jaren veelgelezen artikelen op sociale media over politiek en maatschappij. In 2021 verscheen van haar hand het veelgeprezen boek *Het verdriet van de Schilderswijk*, over de teloorgang van de Haagse buurt waar ze zelf opgroeide.

